

Kammarrätten i Jönköping
Avdelning 1
Box 2203
550 02 Jönköping

Mål nr 61-14 och 101-14,

Energimarknadsinspektionen . / . Fortum Distribution AB ("Fortum") och Elverket Vallentuna AB ("Vallentuna"), (gemensamt "Nätföretagen")

Som ombud för Energimarknadsinspektionen ("Ei") får vi i anledning av Fortums yttranden III-IV respektive Vallentunas yttrande av den 11 augusti 2014 inkomma med följande

YTTRANDE

1 DISPOSITION

1.1 Ei väljer att bemöta vad som anförts av Nätföretagen i ett sammanhang.

1.2 Yttrandet gäller dels frågan om den jämförelse med "historiska intäkter" som skett genom övergångsmetoden är förenligt med kraven i 5 kap 6 § ellagen om skälig kostnadstäckning och rimlig avkastning, dels frågan om kalkylränta.

2 "HISTORISKA INTÄKTER"

2.1 De domar som förvaltningsrätten meddelat anvisande vilken metod som Ei ska tillämpa för att fastställa intäktsramar för tillsynsperioden 2012-2015 innebär enligt Ei ett paradigmskifte gällande möjligt avgiftsuttag för nätägarna. Ei vidhåller att domarna anvisar en metod som kan ge tillåtna intäktsramar om 196 miljarder kronor. Detta innebär en ökning med ca 60 miljarder kronor jämfört med de faktiska Nätavgifterna för perioden 2006-2009. Det är dessa faktiska intäkter för just den perioden, de "historiska intäkterna", som utgör jämförelsen i den del av Ei:s metod som kommit att kallas övergångsmetoden.

- 2.2 En avgörande fråga är vilket stöd Ei haft för att i sin metod jämföra med "historiska intäkter". Nätföretagen påstår att Ei helt saknar argumentation i denna del. Ei har dock vid upprepade tillfällen, såväl i förvaltningsrätten som i kammarrätten, hänvisat till ellagens förarbeten där det med all önskvärd tydlighet framgår att en historisk jämförelse av intäkterna bör göras, jmf senast avsnitt 6 och 7 i Ei komplettering av överklagande daterat den 28 februari 2014. Enligt Ei borde det räcka med att konstatera att avgifterna faktiskt var sådana som de var under perioden 2006-2009. Det är just detta som är historiken. Som Ei tidigare anfört är jämförelsen så neutral och objektiv som den har möjlighet att vara.

3 KALKYLRÄNTAN

- 3.1.1 Nätföretagens argumentation i de nu aktuella yttrandena utgår i allt väsentligt från premissen att Ei har "beslutat om" alternativt "fastställt" dels den exakta nivån på vissa i en WACC-beräkning ofta ingående parametrar, dels att kalkylräntan ska vara stabil över en mycket lång tidsperiod. Dessa påståenden bemöts nedan.
- 3.2 "Fastställda parametrar"
- 3.2.1 Nätföretagen argumenterar mycket utförligt kring vad man kallar "de sex parametrarna" (se avsnitt 4.2 i Fortums yttrande 2014-07-31). Nätföretaget ifråga återkommer här gång efter annan till att Ei "fastställt" en parameter, eller "i Beslutet tillämpat" visst parametervärde.
- 3.2.2 Ei har redan i detalj tillbakavisat påståendet att Ei beslutat eller fastställt enskilda parametrar (se främst Ei:s yttranden daterade 2014-06-26). Av det där anförda framgår tydligt att Ei enbart har beslutat om en nivå på *kalkylräntan* och att den rapport Nätföretagen hänvisar till (den s.k. underbilaga 4) endast utgör ett av flera underlag för att bestämma en rimlig avkastningsnivå. Denna redogörelse behöver inte upprepas här.
- 3.2.3 Följden av ovanstående är att Nätföretagens argumentation om respektive parameter bygger på felaktiga premisser. Det saknas därför skäl att närmare bemöta Nätföretagens resonemang kring enskilda parametrar.
- 3.2.4 Därutöver argumenterar Nätföretagen nu för att Ei närmast har en *skyldighet* att fastställa enskilda parametervärden, eftersom beslutet annars skulle sakna transparens. I denna del bör noteras att Nätföretagen har fått ta del av en relativt utförlig beslutsmotivering i bilaga 3 till Beslutet. Därutöver har Ei även tillhandahållit de olika underlagsrapporter som föregått Ei:s bedömning. Underlagsrapporterna utgör dock givetvis inte sig någon beslutsmotivering, utan har endast tillhandahållits med syftet att iaktta öppenhet beträffande de olika källor Ei haft att tillgå vid

bedömningen. Det kan därmed konstateras att Ei beslut kännetecknas av en hög grad av transparens.

3.2.5 Frånvaron av fastställda parametrar i Ei:s Beslut leder inte till bristande transparens och begränsar inte heller Nätföretagens möjligheter till rättslig prövning av Beslutet. Frågan i målet är vilken avkastning som är rimlig och inte exempelvis huruvida ett Bloomberg-tillägg bör eller inte bör tillämpas enligt ekonomisk teori. Nätföretagen hade haft alla möjligheter att visa att 5,2 procent inte är en rimlig avkastning, *om så hade varit fallet*. Nu är saken emellertid den att det finns mycket starkt stöd för att 5,2 procent de facto utgör en rimlig avkastning. Detta har framgått av sakkunnigutlåtanden, oberoende rapporter och de kalkylräntor som tillämpas i de övriga nordiska länderna.

3.2.6 I sammanhanget kan även noteras att förvaltningsrätten synes dela Ei:s uppfattning att det utifrån lagstiftningen går att bestämma en rimlig avkastningsnivå utan att i detalj fastställa respektive parametervärde. Förvaltningsrättens bedömning i denna del kan knappast tolkas som något annat än en övergripande bedömning utifrån presenterade framlagda uppskattningar av WACC och mer allmänna rimlighetsöverväganden. Det är uppenbarligen fullt möjligt att besluta om och överpröva rimlig kalkylränta utan att därmed samtidigt "besluta om" exakta värden på enskilda parametrar. I denna del erinras om att de överväganden som förvaltningsrätten ändå gör beträffande enskilda parametrar synes resultera i en lägre kalkylränta än den som förvaltningsrätten sedan slutligen bestämmer i sin övergripande rimlighetsbedömning.¹

3.3 "Långsiktigt stabil kalkylränta"

3.3.1 Som Ei redan tidigare anfört står det helt klart att Ei *inte* beslutat att kalkylräntan ska vara långsiktigt stabil i den mening som Nätföretagen förespråkar (det vill säga att kalkylräntan ska bestämmas på ett sådant sätt den kan förmodas vara stabil under en mycket lång tidsperiod, det vill säga i cirka 40 år). Vad Ei har gjort är att inom ramen för en diskussion om den riskfria räntan i en underlagsrapport föra ett resonemang om stabilitet i just denna enskilda parameter. Det framstår milt uttryckt som något tillspetsat att utifrån detta konkludera att Ei beslutat att kalkylräntan ska bestämmas enligt de för Nätföretagen synnerligen gynnsamma metoder som används av Nätföretagens sakkunniga.

3.3.2 I övrigt hänvisas i denna del till vad som tidigare anförts och vad som framgår nedan avseende sakkunnigutlåtanden i kammarrätten.

¹ Se utlåtande av Grant Thornton, ingivet som bilaga till Ei:s Komplettering II 2014-03-31, s 3 ff. Härav framgår att förvaltningsrättens överväganden avseende enskilda parametrar borde resultera i en kalkylränta om 6,0 procent.

3.4 Ei:s sakkunnigutlåtanden i kammarrätten

- 3.4.1 Nätföretagen har förutom att inkomma med ytterligare egna sakkunnigutlåtanden gjort gällande att Ei:s anförda sakkunnigutlåtanden skulle sakna relevans för prövning. Detta påstående bemöts nedan.
- 3.4.2 Inför beslut om intäktsramar uppdrog Ei åt två välrenommerade revisionsfirmor (konsulterna) att uppskatta en rimlig avkastning (WACC) för elnätsverksamhet i Sverige. Konsulterna valde att fastställa en vid tidpunkten för uppdraget rimlig WACC. Konsulterna rekommenderade att denna WACC skulle justeras varje år under tillsynsperioden. Mot bakgrund av att intäktsramar enligt regleringen ska fastställas för tillsynsperioder om fyra år i taget fann dock Ei att det inte var möjligt eller lämpligt att ändra kalkylräntan varje år under tillsynsperioden.
- 3.4.3 Nätföretagen riktade sedan i förvaltningsrätten mycket hård kritik mot att Ei baserat sitt beslut på konsulternas så kallade "momentana" WACC-beräkningar, utan att fastställa en ny kalkylränta varje år under tillsynsperioden. Även förvaltningsrätten fäster enligt domen vikt vid att konsultrapporterna beräknat en momentan WACC till skillnad från en mer långsiktig.
- 3.4.4 Ei kan vidgå att WACC-beräkningar med tillsynsperioden som tidsperspektiv är ett bättre beslutsunderlag än momentana beräkningar, låt vara att Ei bedömde att konsulternas estimat om 5,5 procent (utan avdrag för skattecredit) var rimligt också vid ett mer långsiktigt tidsperspektiv. Ei gick därför i förvaltningsrätten inte specifikt i svaromål mot kritiken rörande "bristande långsiktighet" i konsultrapporterna, samtidigt som Ei vidhöll att den beslutade kalkylräntan var rimligt oaktat konsultrapporternas momentana karaktär.
- 3.4.5 Det är således mot denna bakgrund som de av Ei i kammarrätten åberopade sakkunnigutlåtandena ska betraktas. Ei har nu uppdragit åt konsulterna att justera sin metodik så att den beräknade WACC:en ska vara lämplig för *hela* tillsynsperioden, så att avkastningen som helhet speglar vad som är rimligt för perioden. De justerade beräkningarna utgör ett svar på Nätföretagens kritik och en bekräftelse på att de initiala rapporternas "momentana" karaktär inte förtar det faktum att den uppskattade WACC:en är rimlig också i ett längre perspektiv. Det är därmed Ei:s uppfattning att de nya sakkunnigutlåtandena är synnerligen relevanta för kammarrättens prövning av rimlig avkastningsnivå för tillsynsperioden 2012-2015.

3.5 Jämförelse med andra nordiska länder

- 3.5.1 Enligt Nätföretagen saknar Ei:s jämförelse med andra länder relevans eftersom regleringarna skiljer sig åt i olika länder. Det är Ei:s uppfattning att en jämförelse är möjlig och högst relevant eftersom regleringarna om intäktsramar bygger på

gemensamma EU-regler² och avser samma typ av verksamhet. Syftet med samtliga regleringar är att under tillsyn av myndighet ge nätägare som utövar monopol skälig/rimlig avkastning i sin verksamhet.

- 3.5.2 Invändningen om att jämförelse med andra länder skulle vara irrelevant framstår som obetänksam med hänsyn till att Nätföretagen och deras sakkunniga själva gör jämförelser med helt andra branscher, såväl inhemska som utländska. Som framgår av domen har även förvaltningsrätten tagit intryck av nämnda jämförelser (se t.ex. sid. 55 i förvaltningsrättens dom i mål 8015-11). Dessa jämförelser har uppenbarligen ansetts relevanta trots att det handlar om branscher som *inte* har samma riskprofil som elnätsverksamhet och som *inte* regleras av samma övergripande regelverk.
- 3.5.3 Det förhållandet att olika länder använder olika ränteberäkningsmetoder saknar helt betydelse för frågan om vilken avkastningsnivå som är rimlig. I samtliga fall handlar det om att bedöma vilken avkastning på kapitalet som investerare kan antas kräva för att tillföra eller behålla kapital i elnätsverksamhet.
- 3.5.4 Det som framförallt skulle göra skillnad för vad som är rimlig avkastningsnivå vore om länderna hade distinkt olika makroekonomiska förutsättningar. I länder med t.ex. bristande ekonomisk stabilitet eller hög inflation förväntar sig investerare typiskt sett högre avkastning än i stabila länder med låg eller måttlig inflation. De nordiska länderna är emellertid likartade i detta avseende och därför finns det all anledning att utgå från att investerare i de olika länderna har en likartad syn på vilken avkastning som är rimlig. Det framstår t.ex. som osannolikt att en investerare som överväger att placera kapital i elnätsverksamhet skulle kräva högre avkastning endast för att verksamheten är belägen i Sverige, jämfört med om den istället skulle vara belägen i Norge, Danmark eller Finland.
- 3.5.5 Ei har påvisat att en kalkylränta om 5,2 procent är rimlig, och t.o.m. något hög, utifrån ett nordiskt perspektiv, jmf. avsnitt 2.3.2 i Ei:s komplettering II med vidare hänvisning till utlåtande från Ernst & Young.

3.6 Nätföretagens sakkunnigutlåtanden i kammarrätten

- 3.6.1 Det är uppenbart sedan tidigare att Nätföretagens sakkunniga inte har samma åsikt som Ei:s sakkunniga om vad som är rimlig avkastning och beträffande enskildheterna i hur en korrekt WACC-beräkning bör genomföras. Ei anser inte att de nya sakkunnigutlåtandena tillför något nytt i detta avseende och finner därmed inte skäl att bemöta dessa specifikt.

² Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/54/EG av den 26 juni 2003 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 96/92/EG (*elmarknadsdirektivet*).

4 MÅLENS FORTSATTA HANDLÄGGNING

- 4.1 Ei anser genom detta yttrande att skriftväxlingen i kammarrätten lämpligen kan avslutas.

Göteborg den 28 augusti 2014

Jörgen Larsson

Tobias Bengtsson